

1970 UNESCO NELEGALAUS KULTŪROS VERTYBIŲ ĮVEŽIMO, IŠVEŽIMO IR NUOSAVYBĖS TEISĖS PERDAVIMO UŽDRAUDIMO PRIEMONIŲ KONVENCIJA*

Priimta UNESCO Generalinės Konferencijos šešioliktoje sesijoje, Paryžiuje, 1970 m. lapkričio 14 d.

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinė konferencija, susirinkusi Paryžiuje 1970 m. spalio 12–lapkričio 14 dienomis į savo šešioliktąją sesiją,

primindama Tarptautinio kultūrinio bendradarbiavimo principų deklaracijos, priimtos Generalinės konferencijos keturioliktojoje sesijoje, nuostatų svarbą,

atsižvelgdama į tai, kad kultūros vertybių mainai tarp šalių mokslo, kultūros ir švietimo tikslais gilina žinias apie žmonijos civilizaciją, turtina visų tautų kultūrinį gyvenimą ir įkvepia jų pagarbą viena kitai bei didina tarpusavio supratimą,

manydama, kad kultūros vertybės – tai vienas esminių civilizacijos ir tautų kultūros elementų ir kad jų tikrąją vertę įmanoma suvokti tik sukopus žinias apie jų kilmę, istoriją ir tradicinę aplinką,

manydama, kad kiekviena valstybė privalo apsaugoti savo teritorijoje esančias kultūros vertybes nuo vagystės, slaptų neteisėtų kasinėjimų ir nelegalaus išvežimo,

manydama, kad, siekiant išvengti šių pavojų, kiekviena valstybė turi prisiimti vis didesnius moralinius įsipareigojimus gerbti tiek savąjį, tiek ir kitų tautų kultūros paveldą,

manydama, kad muziejai, bibliotekos ir archyvai, kaip kultūros institucijos, turėtų užtikrinti, jog savo kolekcijas kaups laikydamosi visuotinai pripažintų moralės principų,

manydama, kad neteisėtas kultūros vertybių įvežimas, išvežimas ir nuosavybės teisės perdavimas yra kliūtis, trukdanti tautų tarpusavio supratimui, kuri skatinti, suinteresuotoms valstybėms rekomenduojant atitinkamas tarptautines konvencijas, yra Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos misijos dalis,

manydama, kad kultūros paveldo apsauga bus veiksminga tik tada, kai ji bus organizuojama nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu valstybėms glaudžiai bendradarbiaujant,

atsižvelgdama į tai, kad Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinė konferencija 1964 m. priėmė specialią rekomendaciją,

teikdama tolesnius siūlymus dėl priemonių užkirsti kelią nelegaliam kultūros vertybių įvežimui, išvežimui ir nuosavybės teisės perdavimui, įtraukia juos į sesijos darbo tvarką 19-uoju klausimu,

Penkioliktojoje sesijoje *nusprendusi*, kad šis klausimas turėtų tapti tarptautinės konvencijos objektu,

1970 metų lapkričio keturioliktąją dieną *priima* šią Konvenciją.

1 straipsnis

Šioje Konvencijoje sąvoka „kultūros vertybės“ apima tiek religines, tiek ir pasaulietines vertybes, kurios kiekvienos valstybės yra laikomos reikšmingomis archeologijai, priešistorijai, istorijai, literatūrai, menui bei mokslui ir kurios priklauso šioms kategorijoms:

a) retos faunos, floros, mineralų ir anatomijos kolekcijos bei pavyzdžiai ir paleontologijos mokslui įdomūs objektai;

b) istorijos, mokslo ir technologijos istorijos, karybos ir visuomenės istorijos vertybės bei vertybės susijusios su tautos vadovų, mąstytojų, mokslininkų bei menininkų gyvenimu ar nacionalinės reikšmės įvykiais;

c) archeologinių kasinėjimų medžiaga ir archeologiniai radiniai;

d) išardytų (išskaidytų) meno, istorijos paminklų ir archeologinių vietų atskiri elementai;

* Įsigaliojo 1998 m. spalio 27 d.

- e) antikvarinės daugiau kaip šimto metų senumo vertybės – monetos, įrašai ir graviruoti spaudai;
- f) etnologijai reikšmingi objektai;
- g) meninės vertybės:
 - (i) paveikslai, tapybos darbai ir piešiniai, atlikti vien tik ranka, ant bet kokio pagrindo ir bet kokia medžiaga (išskyrus pramoninį dizainą ir pramoninius dirbinius, puoštus ranka);
 - (ii) originalūs monumentaliosios ir molbertinės skulptūros kūriniai iš bet kokios medžiagos;
 - (iii) originalios graviūros, atspaudai ir litografijos;
 - (iv) originalūs meniški ansambliai ir montažai iš bet kokios medžiagos;
- h) reti rankraščiai ir inkunabulai, senos knygos, dokumentai ir ypatingos reikšmės leidiniai (istorijos, meno, mokslo, literatūros ir pan.), pavieniai arba jų rinkiniai;
- i) pašto ženklai, žyminiai ir kiti panašūs ženklai;
- j) archyvai, įskaitant garso įrašų, fotografijos ir kinematografijos archyvus;
- k) daugiau kaip šimto metų senumo baldų dirbiniai ir seni muzikos instrumentai.

2 straipsnis

1. Valstybės-Konvencijos dalyvės pripažįsta, kad neteisėtas kultūros vertybių įvežimas, išvežimas ir nuosavybės teisės perdavimas yra viena iš pagrindinių kultūros paveldo skurdinimo priežasčių ir kad tarptautinis bendradarbiavimas sukuria vieną veiksmingiausių priemonių saugant kiekvienos šalies kultūros vertybes nuo visų dėl to kylančių pavojų.

2. Valstybės-dalyvės įsipareigoja visomis turimomis priemonėmis priešintis tokiai veiklai, šalinti jos priežastis, užkirsti kelią panašioms reiškiniams ir padėti, kur reikia, atlyginti žalą.

3 straipsnis

Kultūros vertybių įvežimas, išvežimas ar nuosavybės teisės perdavimas, atlikti prieštaraujant nuostatoms, kurias Valstybės-dalyvės priėmė pagal šią Konvenciją, bus laikomi neteisėtais.

4 straipsnis

Valstybės-Konvencijos dalyvės pripažįsta, kad pagal Konvenciją kiekvienos valstybės kultūros paveldo dalį sudaro šios žemiau pateikiamos vertybių rūšys:

- a) kultūros vertybės, sukurtos tos valstybės vieno asmens ar bendra jos piliečių kūryba, ir kultūros vertybės, reikšmingos valstybei, sukurtos jos teritorijoje užsienio piliečių arba joje gyvenančių asmenų, neturinčių jokios pilietybės;
- b) valstybės teritorijoje rastos kultūros vertybės;
- c) kultūros vertybės, įgytos archeologinių, etnologinių ar gamtos tyrinėjimo ekspedicijų, vykusių gavus tos vertybės kilmės šalies atsakingos valdžios sutikimą, metu;
- d) savanoriškais mainais gautos kultūros vertybės;
- e) kultūros vertybės, gautos kaip dovanos arba teisėtai pirktos, gavus tos vertybės kilmės šalies atsakingos valdžios sutikimą.

5 straipsnis

Kultūros vertybių apsaugai nuo neteisėto įvežimo, išvežimo ar nuosavybės teisės perdavimo užtikrinti valstybės-Konvencijos dalyvės įsipareigoja kiekvienai šaliai priimtinu būdu savo teritorijoje įsteigti, jei dar neturi, vieną ar daugiau valstybinių tarnybų, vykdančių kultūros paveldo apsaugą, kuriose dirbtų tiek kvalifikuoto personalo, kiek reiktų veiksmingam šių funkcijų atlikimui:

- a) padėti sukurti įstatymų bei taisyklių, užtikrinančių kultūros paveldo apsaugą ir ypač užkertančių kelią reikšmingų kultūros vertybių neteisėtam įvežimui, išvežimui ir nuosavybės teisės perdavimui, projektus;

b)remiantis nacionaliniu saugomų vertybių registru, sudaryti ir nuolat atnaujinti reikšmingų valstybės ir privačios nuosavybės kultūros vertybių, kurių išvežimas akivaizdžiai nuskurdintų nacionalinį kultūros paveldą, sąrašą;

c) skatinti mokslinių ir techninių institucijų (muziejų, bibliotekų, archyvų, laboratorijų, dirbtuvių ir t. t.), reikalingų kultūros vertybių išsaugojimui ir propagavimui užtikrinti, steigimą bei plėtojimą;

d)organizuoti archeologinių kasinėjimų priežiūrą, užtikrinant kultūros vertybių išsaugojimą „*in situ*“ ir apsaugant apibrėžtas teritorijas, skiriamas ateities archeologijos tyrinėjimams;

e) nustatyti taisykles, skirtas suinteresuotiems asmenims (bibliotekų, muziejų kuratoriams, kolekcionieriams, antikvarams ir t. t.) bei suderintas su šios Konvencijos nustatytais etikos principais, ir užtikrinti, kad tų taisyklių būtų laikomasi;

f) imtis švietimo, skirto skatinti ir plėtoti pagarbą visų valstybių kultūros paveldui, taip pat skleisti šios Konvencijos nuostatų pažinimą;

g) siekti, kad viešai būtų skelbiama apie bet kurios kultūros vertybės dingimą.

6 straipsnis

Valstybės-Konvencijos dalyvės įsipareigoja:

a) pateikti atitinkamą pažymą, kuria išvežanti valstybė garantuos, kad minimos kultūros vertybės išvežimas yra teisėtas. Pažyma turėtų būti pridėta visoms išvežamoms kultūros vertybėms, laikantis taisyklių;

b) uždrausti kultūros vertybių išvežimą iš savo teritorijos be aukščiau paminėtos išvežimo pažymos;

c) paskelbti šį draudimą, visuomenei ir ypač supažindinti su juo asmenis, kaip manoma, galinčius įvežti ir išvežti kultūros vertybes.

7 straipsnis

Valstybės-Konvencijos dalyvės įsipareigoja:

a) imtis, įsigaliojus šiai Konvencijai, reikalingų priemonių, suderintų su nacionaline teisės sistema, draudžiančių jų teritorijoje esantiems muziejams ir kitoms panašioms institucijoms įsigyti kitos Valstybės-dalyvės kultūros vertybes, kurios buvo neteisėtai išvežtos iš tos Valstybės. Kai tik įmanoma ir kai Konvencija įsigalioja abiejose valstybėse, pranešti valstybei, šios Konvencijos dalyvei, apie siūlomą pirkti neteisėtai iš šios valstybės išvežtą kultūros vertybę;

b)(i) uždrausti įvežti kultūros vertybes, pavogtas iš kitos valstybės, šios Konvencijos dalyvės, muziejaus, religinio ar pasaulietinio viešojo paminklo bei panašios institucijos, kai Konvencija abejose suinteresuotose valstybėse jau yra įsigaliojusi ir su ta sąlyga, kad yra įrodymas apie tų vertybių priklausymą atitinkamai institucijai;

(ii) valstybei, iš kurios kilusi kultūros vertybė, paprašius imtis atitinkamų priemonių surasti ir sugrąžinti neteisėtai išvežtą kultūros vertybę, kai Konvencija įsigalioja abejose tuo susijusiose valstybėse ir su ta sąlyga, kad prašančioji valstybė sumokės kompensaciją nekaltam pirkėjui arba asmeniui, turinčiam pagrįstą teisę į tą vertybę. Prašymai surasti kultūros vertybę turi būti pateikiami diplomatiniais kanalais. Prašančioji šalis savo sąskaita paruoš ir pristatys dokumentus bei kitus liudijimus, būtinus įrodyti jos reikalavimo surasti ir sugrąžinti vertybę, teisėtumą. Šalys netaikys maito ir kitų mokesčių kultūros vertybėms, grąžinamoms pagal šį straipsnį. Visas kultūros vertybių grąžinimo ir perdavimo išlaidas padengs prašančioji šalis.

8 straipsnis

Valstybės-šios Konvencijos dalyvės įsipareigoja skirti bausmes ir administracines sankcijas bet kuriam asmeniui, pažeidusiam draudimus, nurodytus aukščiau pateiktose 6 straipsnio (b) ir 7 straipsnio (b) dalyse.

9 straipsnis

Bet kuri Valstybė-šios Konvencijos dalyvė, kurios kultūros paveldas dėl plėšikaujant grobstomų archeologinių ir etnografinių objektų yra pavojuje, gali kreiptis į kitas tuo suinteresuotas valstybes. Tokiomis aplinkybėmis valstybės, šios Konvencijos narės, įsipareigoja bendromis tarptautinėmis pastangomis nustatyti ir įgyvendinti būtinas konkrečias priemones, įskaitant išvežimo, įvežimo ir tarptautinės prekybos specifiniais objektais kontrolę. Iki susitariant, kiekviena susijusi valstybė turi imtis visų įmanomų priemonių užkirsti kelią nepataisomam prašančiosios valstybės kultūros paveldo žalojimui.

10 straipsnis

Valstybės-šios Konvencijos dalyvės įsipareigoja:

a) švietimu, informacija ir priežiūra apriboti neteisėtai iš kitos valstybės, šios Konvencijos dalyvės, išvežtų kultūros vertybių gabenimą ir priimtina kiekvienai šaliai būdu, skiriant bausmes ir administracines sankcijas, įpareigoti prekyautojus antikvarėm vertybėm sudaryti sąrašus, į kuriuos būtų įrašoma kiekvienos kultūros vertybės kilmė, tiekėjo vardas, pavardė ir adresas, objekto aprašymas, parduoto objekto kaina. Taip pat informuoti kultūros vertybės pirkėją apie draudimus, kurie gali būti taikomi išvežant tą vertybę;

b) švietimo priemonėmis stengtis formuoti ir ugdyti visuomenės suvokimą apie kultūros vertybių svarbą ir tą grėsmę, kurią kultūros paveldui kelia vagystės, slapti kasinėjimai ir neteisėti išvežimai.

11 straipsnis

Priverstinis kultūros vertybių išvežimas arba nuosavybės teisės perdavimas, tiesiogiai ar netiesiogiai sukeltas okupavus šalį, bus laikomas neteisėtu.

12 straipsnis

Valstybės-šios Konvencijos dalyvės gerbs kultūros paveldą, esantį teritorijose, už kurių tarptautinius ryšius jos atsako, ir imsis atitinkamų priemonių, kad šiose teritorijose būtų uždraustas neteisėtas kultūros vertybių įvežimas, išvežimas, nuosavybės teisės perdavimas ir kad jiems būtų užkirstas kelias.

13 straipsnis

Valstybės-šios Konvencijos dalyvės, atsižvelgdamos į savo valstybės įstatymus, taip pat įsipareigoja:

a) visomis tinkamomis priemonėmis užkirsti kelią kultūros vertybių nuosavybės teisės perdavimo būdams, kurie skatintų tokių vertybių neteisėtą įvežimą ar išvežimą;

b) užtikrinti, kad jų atsakingos tarnybos bendradarbiautų, padėdamos kuo spartesniam neteisėtai išvežtos kultūros vertybės sugražinimui jos teisėtam savininkui;

c) priimti teisėtų savininkų arba jų vardu pateiktus ieškinius dėl prarastų arba pavogtų kultūros vertybių atgavimo;

d) pripažinti neatimamą kiekvienos Valstybės-šios Konvencijos dalyvės teisę tvarkyti ir deklaruoti tam tikras kultūros vertybes kaip nenusavinamas ir *ipso facto* draudžiamas išvežti, taip pat palengvinti šių vertybių sugražinimą suinteresuotai valstybei tais atvejais, kai jos buvo išvežtos.

14 straipsnis

Siekdama užkirsti kelią neteisėtam išvežimui ir vykdydama šios Konvencijos taikymo įsipareigojimus, kiekviena valstybė kaip galėdama stengsis paskirti valstybinėms tarnyboms, atsakingoms už kultūros paveldo apsaugą, atitinkamą biudžetą ir, jei reikės, įkurs šiam tikslui fondą.

15 straipsnis

Jokia šios Konvencijos nuostata neužkerta kelio jos dalyvėms sudaryti specialias savitarpio sutartis ar toliau įgyvendinti jau sudarytas sutartis dėl gražinimo kultūros vertybių, kurios buvo išvežtos iš jų kilmės teritorijos prieš įsigaliojant susietose valstybėse šiai Konvencijai.

16 straipsnis

Valstybės-šios Konvencijos dalyvės periodiškose ataskaitose, įteikiamose Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinei Konferencijai, jų nustatytu laiku ir būdu informuos, kokias teises ir administracines nuostatas jos priėmė ir kokių kitų veiksmų ėmėsi, taikydamos Konvenciją, bei detalizuos įgytą šios srities patirtį.

17 straipsnis

1. Valstybės-šios Konvencijos dalyvės gali prašyti Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos techninės pagalbos, ypač:

- a) informavimui ir švietimui;
- b) konsultacijoms ir ekspertų patarimams;
- c) koordinacijai ir geranoriškoms paslaugoms.

2. Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija savo iniciatyva gali atlikti tyrimus ir spausdinti studijas neteisėto kultūros vertybių gabenimo klausimais.

3. Šiam tikslui Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija gali kviešti bendradarbiauti bet kokią kompetentingą nevyriausybinę organizaciją.

4. Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija savo iniciatyva gali teikti siūlymus Valstybėms-šios Konvencijos dalyvėms jai įgyvendinti.

5. Jei į Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizaciją kreipiasi ne mažiau kaip į dvi šalis – šios Konvencijos dalyves, tarp kurių kilo ginčų dėl Konvencijos įgyvendinimo, Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija gali tarpininkauti, kad šalys pasiektų susitarimą.

18 straipsnis

Konvencija sudaryta anglų, prancūzų, rusų ir ispanų kalbomis, visiems keturiems tekstams turi vienodą galią.

19 straipsnis

1. Valstybės-Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos dalyvės Konvenciją turi ratifikuoti arba priimti pagal savo atitinkamas konstitucines procedūras.

2. Ratifikavimo arba priėmimo dokumentai bus deponuoti Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generaliniam direktoriui.

20 straipsnis

1. Prie šios konvencijos gali prisijungti visos valstybės, kurios nėra Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos narės, ir kurios bus Administracijos pakviestos prisijungti.

2. Prisijungimas įsigalios, deponavus atitinkamą prisijungimo dokumentą Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generaliniam direktoriui.

21 straipsnis

Ši Konvencija įsigalios po trijų mėnesių nuo tos datos, kai bus deponuotas trečiasis ratifikavimo, priėmimo arba prisijungimo dokumentas, bet tik toms valstybėms, kurios atitinkamus savo dokumentus deponavo tą pačią dieną arba prieš tai. Bet kurios kitos valstybės atžvilgiu Konvencija įsigalios po trijų mėnesių nuo tos dienos, kai ji deponavo savo ratifikavimo, priėmimo arba prisijungimo dokumentą.

22 straipsnis

Valstybės-šios Konvencijos dalyvės pripažįsta, kad Konvencija taikoma ne tik jų metropolijų teritorijoje, bet ir visose kitose teritorijose, už kurių tarptautinius ryšius jos atsako. Siekdamas užtikrinti Konvencijos taikymą šioms teritorijoms, jos įsipareigoja, jei reikia, Konvencijos ratifikavimo, priėmimo, prisijungimo metu ar iki jo konsultuoti vyriausybes bei kitą atsakingą šių teritorijų valdžią ir pranešti Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generaliniam direktoriui, kokioms teritorijoms Konvencija bus taikoma, pranešimui įsigaliojant po trijų mėnesių nuo jo įteikimo datos.

23 straipsnis

1. Kiekviena Valstybė-šios Konvencijos dalyvė gali ją denonsuoti savo vardu arba teritorijos, už kurios tarptautinius ryšius atsako, vardu.

2. Apie šį denonsavimą bus pranešama raštišku dokumentu, deponuojamu Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generaliniam direktoriui.

3. Denonsavimas įsigalios po dvylikos mėnesių nuo tos dienos, kai buvo gautas denonsavimo dokumentas.

24 straipsnis

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinis direktorius praneš Valstybėms-Organizacijos dalyvėms ir valstybėms, nesančioms Organizacijos dalyvėmis, minimoms 20 straipsnyje, taip pat Jungtinėms Tautoms apie visus deponuotus ratifikavimo, priėmimo ir prisijungimo dokumentus, numatytus 19 ir 20 straipsniuose, ir pranešimus arba denonsavimus, numatytus 22 ir 23 straipsniuose.

25 straipsnis

1. Šią Konvenciją gali pakeisti Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinė Konferencija. Visi pakeitimai susaistys tik tas valstybes, kurios prisijungs prie pakeistos Konvencijos.

2. Jei Generalinė Konferencija priimtų naują Konvenciją, pakeisdama visą ar dalį šios Konvencijos, tai buvusios Konvencijos nebus galima ratifikuoti, priimti arba prie jos prisijungti nuo tos dienos, kai įsigalios naujoji pataisyta Konvencija, nebent naujoji Konvencija nustatytų kitaip.

26 straipsnis

Pagal Jungtinių Tautų Chartijos 102-ąjį straipsnį, ši Konvencija bus įregistruota Jungtinių Tautų Sekretoriате Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generaliniam direktoriui paprašius.

Sudaryta Paryžiuje 1970 m. lapkričio 17 d. dviem autentiškais egzemplioriais, pasirašytais Generalinės Konferencijos šešioliktosios sesijos Pirmininko ir Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinio direktoriaus. Jie deponuojami Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos archyvuose, o jos patvirtintos kopijos bus įteiktos visoms valstybėms, nurodytoms 19 ir 20 straipsniuose, ir taip pat Jungtinėms Tautoms.

Tai yra autentiškas tekstas Konvencijos, tinkamu būdu priimtos Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinės Konferencijos šešioliktojoje sesijoje, kuri vyko Paryžiuje ir pasibaigė 1970 m. lapkričio 14 d.

Tai patvirtindami šią Konvenciją 1970 m. lapkričio 17 d. pasirašė

GENERALINĖS
KONFERENCIJOS PREZIDENTAS

GENERALINIS DIREKTORIUS